

TORBA YASA ÖNCESİNDE SİGORTALI TESCİLİ YAPILMAMIŞ EMEKLİ ŞİRKET ORTAKLARININ SOSYAL GÜVENLİK DESTEK PRİMİ

Akın ŞİMŞEK^(*)

1 - GİRİŞ

Sosyal güvenlik destek primi; emekli iken tekrar sigortalı olmayı gerektiren işler veya görevlerde bulunanlara, emekli aylıkları kesilmeksizin çalışmaya devam ettirilmeleri için sunulmuş bir imkândır. Sosyal Güvenlik Kurumu'ndan emekli olanların özel sektörde veya kendi adına bağımsız çalışmaya başlamaları veya şirket ortağı olmaları nedeniyle tekrar sigortalı olmalarının gerekmesi halinde, istekleri üzerine emekli aylıkları kesilmeksizin taraflarından sosyal güvenlik destek primi kesilmesi suretiyle emekli aylıklarını almaya devam ederek çalışmalarını, bazen

avantaj bazen ise dezavantaj olarak karşılırlarına çıkmaktadır. Emekli iken kamu kurumlarında tekrar çalışmaya başlayanların ise tercih şansları bulunmamakta, emekli aylıkları zorunlu olarak kesilmekte ve taraflarından sosyal güvenlik destek primi kesilmesine imkân bulunmamaktadır.

Torba yasa veya af yasası olarak adlandırılan 6111 sayılı "Bazı Alacakların Yeniden Yapılandırılması ile Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu ve Diğer Bazı Kanun ve Kanun Hükmünde Kararnamelerde Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun"¹ ile genellikle işverenlerin tahakkuk ettiği halde ödenmemiş olan sosyal güvenlik borçlarına yapılandırma imkanı sağlanmıştı. Ancak bu konuya bir istisna getirilerek, yaşlılık, emekli aylığı veya malullük aylığı bağlandıktan sonra 4/1-b sigortalısı² sayılmayı gerektirir nitelikte çalışması nedeniyle ilgili mevzuatına göre ödenmesi gereken, 2010 yılı Kasım ayı ve önceki

^(*)Rekabet Kurumu, Basım ve Yayın Müdürü

¹ 25.02.2011 tarih ve 27857 (Mükerrer) sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış olup, 6111 sayılı Yasa'dan makalemizin devamında "Torba Yasa" olarak bahsedilecektir.

² Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları, sermayesi paylara bölünmüş komandite şirketlerin komandite ortakları, diğer şirket ve donatma iştiraklerinin ise tüm ortakları 5510 sayılı Kanun'a göre zorunlu olarak 4/1-b sigortalıdırlar.

aylara ilişkin sosyal güvenlik destek primi ile bunlara bağlı gecikme cezası ve gecikme zammı alacakları da kapsama alınmış olup, bu kapsamda olup da 6111 sayılı Kanun'un yayımlandığı 25 Şubat 2011 tarihinden itibaren iki ay içinde tescilini yaptıranlar da bu haktan yararlanabilecektir.

Bu makalemizde emekli iken şirket ortağı olmaları nedeniyle zorunlu olarak 4/1-b sigortalısı (Eski Bağ-Kur) olmaları gerekenlerin emekli aylıklarından sosyal güvenlik destek primi (SGDP) kesilmesi ile özellikle 2011 yılı Kasım ayı öncesinde tescili yapılmamış ve emekli aylıklarından SGDP kesilmemiş olanların (bu kapsamda yaklaşık 650.000 sigortalı olduğu tahmin edilmektedir) torba yasa veya af yasası olarak adlandırılan 6111 sayılı Kanun hükümlerinden yararlanma usullerinden bahsedilecektir.

2- SOSYAL GÜVENLİK DESTEK PRİMİ

Sosyal güvenlik reformu olarak adlandırılan 5510 sayılı Kanun'un 2008 yılı Ekim ayı başında tamamen yürürlüğe girmesiyle birlikte çalışanlar birçok sosyal güvenlik uygulaması bakımından ilk defa 5510 sayılı Kanun'a tabi sigortalı olanlar ve 2008 yılı Ekim ayı başından önce sigortalılığı (SSK, Bağ-Kur, Emekli Sandığı) bulunanlar olmak üzere ikiye ayrılmışlardır. İlk defa 5510 sayılı Kanun'a göre sigortalı olanlar hakkında uygulanacak hükümler aynı kanunun ana maddelerinde 2008 yılı Ekim ayı başından önce sigortalılığı bulunanlar hakkında uygulanacak hükümlere ise yine 5510 sayılı Kanun'un geçici maddelerinde yer verilmiştir.

2.1- İLK DEFA 5510 SAYILI KANUN'A TABİ SİGORTALI OLANLAR

İlk defa 5510 sayılı Kanun'a göre sigortalı olanların yani ilk defa 2008 yılı Ekim ayı başından sonra çalışmaya başlayanlardan emekli olanların sosyal güvenlik destek primine tabi çalışmalarına ilişkin usul ve esaslara 5510 sayılı

Kanun'un "Yaşlılık aylığının başlangıcı, kesilmesi veya sosyal güvenlik destek primi ödenmesi" başlıklı 30'uncu maddesinde yer verilmiştir.

Bu düzenleme gereğince 5510 sayılı Kanun'a göre ilk defa sigortalı olan kişilerden yaşlılık aylığı bağlandıktan sonra;

a) Tarımsal faaliyette bulunanlar hariç olmak üzere 5510 sayılı Kanun'a göre veya yabancı bir ülke mevzuatı kapsamında çalışmaya başlayanların yaşlılık aylıkları, çalışmaya başladıkları tarihi takip eden ödeme dönemi başında kesilecektir. Bunlardan 5510 sayılı Kanun'a tabi çalıştıkları sürece prime esas kazançları üzerinden kısa ve uzun vadeli sigorta kolları ile genel sağlık sigortasına ait prim alınacaktır. Yaşlılık aylığı kesilenlerden, işten ayrılarak veya işyerini kapatarak yeniden yaşlılık aylığı bağlanması için yazılı istekte bulunanlara ya da emekliye ayrılan veya sevk edilenlere, yazılı istek tarihini veya görevinden ayrıldığı tarihi takip eden ödeme döneminden itibaren yeniden yaşlılık aylığı hesaplanarak bağlanacaktır. Yeni aylık, eski aylığın kesildiği tarihten sonra aylıklara yapılacak artışlar uygulanarak aylık başlangıç tarihi itibarıyla bulunan tutarı ile emeklilik sonrası çalışmaya ait kısmi aylığın toplamından oluşacaktır. Emeklilik sonrası çalışmaya ait kısmi aylık, talep tarihindeki emeklilik öncesi ve sonrası prim ödeme gün sayısı ve emeklilik sonrası çalışmaya ait prime esas kazançları üzerinden hesaplanan aylığın emeklilik sonrası prim ödeme gün sayısına orantılı bölümü kadar olacaktır.

b) Tarımsal faaliyette bulunanlar hariç olmak üzere diğer durumlarda 4/1-b sigortalısı olmayı gerektirecek şekilde çalışmaya başlayanlardan aylıklarının kesilmemesi için yazılı istekte bulunanların yaşlılık aylıklarının ödenmesine devam edilecektir. Bunlardan, almakta oldukları aylıklarının % 15'i oranında sosyal güvenlik destek primi kesilecektir. Ancak kesilecek olan bu tutar, 4/1-b sigortalılarına ilgili yılın Ocak ayında ödenen en yüksek yaşlılık

aylığından alınabilecek sosyal güvenlik destek priminden fazla olamayacaktır. Bu sigortalılardan ayrıca kısa vadeli sigorta kolları primi alınmayacaktır. Sosyal güvenlik destek primine tabi olanların primleri, yaşlılık aylıklarından kesilmek suretiyle tahsil edilecektir. Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş veya bildirilmiş süreler 5510 sayılı Kanun'a göre malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim ödeme gün sayısına ilave edilmeyecek ve bu sürelerle ilişkin toptan ödeme yapılmayacaktır.

İlk defa 5510 sayılı Kanunu'na göre sigortalı olanlardan 4/1-b sigortalısı olmayı gerektirir faaliyete başladığı için yaşlılık aylığı kesilenler, 4/1-b sigortalılıkları devam ettiği süre içinde yaşlılık aylıklarının kesilmeden çalışmak isteyebilirler. Ayrıca sosyal güvenlik destek primine tabi olanlar ise yaşlılık aylıkları kesilerek aktif sigortalı olarak prim yatırmak isteyebilirler.

2.2- 2008 YILI EKİM AYI BAŞINDAN ÖNCE SİGORTALILIĞI BULUNANLAR

2008 yılı Ekim ayı başından önce SSK veya Bağ-Kur sigortalılığı veya Emekli Sandığı iştirakçiliği bulunanlar ile bu tarihte bu kurumlardan emeliye ayrılmış olanlar ve tarihte sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmaya devam edenler hakkında 5510 sayılı Kanun'un "Sosyal güvenlik destek primine ilişkin geçiş hükümleri" başlıklı geçici 14'üncü maddesine göre işlem yapılmaktadır.

Bu düzenleme gereğince 5510 sayılı Ka-

nun'un yürürlüğe girdiği 2008 yılı Ekim ayı başından önce Emekli Sandığı iştirakçisi veya SSK veya Bağ-Kur sigortalısı olanlar, vazife malûllüğü, malûllük ve yaşlılık veya emekli aylığı bağlananlar ve 2008 yılı Ekim ayı başında sosyal güvenlik destek primi ödeyerek çalışmaya devam edenler hakkında sosyal güvenlik destek primine tabi olma bakımından 5510 sayılı Kanun'la yürürlükten kaldırılan ilgili kanun hükümlerinin uygulanmasına devam edilecektir. Ancak;

a) 5510 sayılı Kanun'a göre 4/1-a sigortalısı olarak çalışanlar için sosyal güvenlik destek primi oranı prime esas kazançlar üzerinden kısa vadeli sigorta prim oranlarına, yüzde 30 oranının eklenmesi suretiyle bulunan toplamdır. Yüzde 30 oranının dörtte biri sigortalı, dörtte üçü işveren hissesidir. Bu kapsamda sayılan kişilerden sosyal güvenlik destek primine tabi olanların prim ödeme yükümlüsü bunların işverenleridir. Bunlar hakkında sadece iş kazası ve meslek hastalığı sigortası hükümleri uygulanır.

b) 5510 sayılı Kanun'a göre 4/1-b sigortalısı sayılanlardan, ilgili kamu kurum ve kuruluşlarından alınacak belgelerle doğrulamak kaydıyla faaliyette bulunulmadığına ilişkin süreler hariç olmak üzere çalışılan süreleri için, sosyal güvenlik destek primi oranı olarak 5510 sayılı Kanun'un 30'uncu maddesinin üçüncü fıkrasının (b) bendinde belirtilen hükümler³ uygulanacaktır. Bu oran 2008 yılında % 12, 2009' da 13, 2010' da

³ 5510 S.K. Md. 30/3-b) 4' üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendi hariç olmak üzere diğer alt bentlerine tabi çalışmaya başlayanlardan aylıklarının kesilmemesi için yazılı istekte bulunanların yaşlılık aylıklarının ödenmesine devam edilir. Bunlardan, almakta oldukları aylıklarının % 15'i oranında sosyal güvenlik destek primi kesilir. Ancak kesilecek olan bu tutar, 4' üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendine tabi sigortalılara ilgili yılın Ocak ayında ödenen en yüksek yaşlılık aylığından alınabilecek sosyal güvenlik destek priminden fazla olamaz. Bu sigortalılardan ayrıca kısa vadeli sigorta kolları primi alınmaz. Sosyal güvenlik destek primine tabi olanların primleri, aylıklarından kesilmek suretiyle tahsil edilir. Sosyal güvenlik destek primi ödenmiş veya bildirilmiş süreler bu Kanuna göre malûllük, yaşlılık ve ölüm sigortaları prim ödeme gün sayısına ilâve edilmez, 31' inci ve 36'ncı madde hükümlerine göre toptan ödeme yapılmaz.

14 olarak uygulanmış ve 2011 yılında % 15 olarak uygulanmaktadır. Bundan böyle de artmayacak olup, % 15 olarak uygulanmaya devam edilecektir.

2.3- SOSYAL GÜVENLİK DESTEK PRİMİ ORANLARI

Emekli iken tekrar çalışmaya başlayanların sigortalılık durumlarına göre SGDP oranları aşağıdaki tablolarda gösterilmiştir.

4/1-a (SSK) KAPSAMINDA ÇALIŞAN EMEKLİLERİN SGDP ORANLARI (01.10.2008'den itibaren)			
Sigorta Kolları	Sigortalı Payı(%)	İşveren Payı (%)	Toplam (%)
Sosyal Güvenlik Destek Primi	7,5	22,5	30
Kısa Vadeli Sigorta Kolları Primi	-	1-6,5	1-6,5
Toplam	7,5	23,5 - 29	31 – 36,5

4/1-b (Bağ-Kur) KAPSAMINDA ÇALIŞAN EMEKLİLERİN SGDP ORANLARI (01.10.2008'den itibaren)				
SGDP Kesintisine Tabi Emekli Aylığı	2008 Yılında (%)	2009 Yılında (%)	2010 Yılında (%)	2011'den itibaren (%)
4/1-b (Bağ-Kur) Sigortalılarına ilgili yılı Ocak ayında ödenen en yüksek yaşlılık aylığını geçmemek üzere, emekli aylığı üzerinden	12	13	14	15

3- TORBA YASA SONRASI SGDP

Öncelikle belirtelim ki torba yasa ile SGDP uygulaması kaldırılmamaktadır. Oran ve miktar olarak kesilmesinde ve kesilmesine esas alınacak prime esas kazançta veya emsal emeklilik aylığında⁴ bir değişiklik bulunmamaktadır. Sosyal güvenlik destek primi;

- Bağ-Kur'dan emekli olup da işine devam edenler için 8 Eylül 1999,
- SSK ve T.C. Emekli Sandığı'ndan emekli olup, Bağ-Kur'lu olmayı gerektiren faaliyette bulunanlar için 2 Ağustos 2003,
- Limited şirket ortakları, anonim şirket kurucu ortakları ve yönetim kurulu üyeleri için 28 Ocak 2004,

Tarihinden itibaren uygulanmaktadır. Emeklilerin çoğu bu yükümlülüğü bilmedikleri için SGDP yönünden cezalı duruma düşmüşlerdir. SGDP yükümlülüğünden kaynaklanan borç tutarı, hiç ödemeyenler için durumlarına göre, 10 bin liraya ulaşabilmekte olup, halen bu yükümlülüğünün farkında olmayanlar da bulunmaktadır⁵.

⁴ Emeklilerden kesilecek SGDP' ye esas tutar 4/1-b (Bağ-Kur) sigortalılarına ilgili yılın Ocak ayında ödenen en yüksek yaşlılık aylığını geçmemek üzere belirlenmektedir. Bu tutar 2011 yılı için 2.237,45 TL'dir.

⁵ Prof. Dr. Şükrü Kızılot, "Çalışan emeklilerden yüzde 15 kesinti kalktı mı", Hürriyet Gazetesi, 12.03.2011

Torba yasa olarak adlandırılan 6111 sayılı Kanun ile de bu şekilde SGGDP borcunu bilerek veya bilmeden zamanında ödememiş olanlara da kolaylık sağlanmaktadır. Öncelikle 6111 sayılı Kanun'un "Kapsam ve tanımlar" başlıklı 1'inci maddesinin (d) bendinin üçüncü fıkrası ile yaşlılık, emekli aylığı veya malullük aylığı bağlandıktan sonra 5510 sayılı Kanun'un 4/1-b sigortalısı sayılmasını gerektirir nitelikte çalışması nedeniyle ilgili mevzuatına göre ödenmesi gereken, 2010 yılı Kasım ayı ve önceki aylara ilişkin sosyal güvenlik destek primi ile bunlara bağlı gecikme cezası ve gecikme zammı alacakları, bu kanun gereğince yeniden yapılandırma kapsamına alınmıştır. Yine 6111 sayılı Kanun'un "Kesinleşmiş Sosyal Güvenlik Kurumu alacakları" başlıklı 12'nci maddesinin ikinci fıkrasında, yaşlılık, emekli aylığı veya malullük aylığı bağlandıktan sonra 4/1-b sigortalısı (eski Bağ-Kur) sayılmasını gerektirir nitelikte çalışması nedeniyle ilgili mevzuatına göre sosyal güvenlik destek primi ödemesi gerekenlerden, 6111 sayılı Kanun'un yayımlandığı 25 Şubat 2011 tarihini izleyen ikinci ayın sonuna kadar, yani 2011 yılı Nisan ayı sonuna kadar, Nisan ayının 30'u da Cumartesi gününe rast geldiğinden 2 Mayıs 2011 Pazartesi gününe kadar⁶ tescili yapılmış olanların, 2010 yılı Kasım ayı ve önceki aylara ilişkin olup, 25 Şubat 2011 tarihi itibarıyla ödenmemiş olan sosyal güvenlik destek primi asılları ile bu alacaklara ödeme sürelerinin bittiği tarihlerden 25 Şubat 2011 tarihine kadar geçen süre için TEFE/ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarın, 6111 sayılı Kanun'da belirtilen süre ve şekilde ödenmesi halinde, bu alacaklara uygulanan ge-

cikme cezası ve gecikme zammı gibi fer'i alacaklarının tamamının tahsilinden vazgeçilecektir.

Bu kapsamda 25 Şubat 2011 tarihinden önce;

- Anonim şirketlerin yönetim kurulu üyesi olan ortakları,
- Sermayesi paylara bölünmüş komandit şirketlerin komandite ortakları,
- Diğer şirket ve donatma iştiraklerinin ise tüm ortakları,

Öncelikle zorunlu olarak 4/1-b sigortalısı (eski Bağ-Kur) olacaklarından aynı şekilde yaşlılık, emekli aylığı veya malullük aylığı bağlandıktan sonra bu kapsamda şirket ortaklığı bulunanların da zorunlu olarak 4/1-b sigortalısı olmaları gerekmektedir. Bu kapsamda yaşlılık, emekli aylığı veya malullük aylığı bağlandıktan sonra şirket ortağı olanlardan tescili yapılmamış olanlar, Bakanlar Kurulunca süre uzatılmazsa 2 Mayıs 2011 Pazartesi gününe kadar başvuruurlarsa;

- ✓ Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından öncelikle sigortalılık tescilleri yapılacak,
- ✓ Sigortalılık başlangıçlarından 25 Şubat 2011 tarihine kadar borçları tahakkuk ettirilecek,
- ✓ Talepleri doğrultusunda torba yasa gereğince borç yapılandırma işlemleri yapılacak,
- ✓ Hesaplanan SGGDP borçlarının aslında bir indirim yapılmayacak,
- ✓ SGGDP aslı ile birlikte TEFE/ÜFE aylık değişim oranları esas alınarak hesaplanacak tutarı isterse 30 Haziran 2011 tarihine kadar peşin olarak ödeyebilecek,
- ✓ Peşin ödeme yolunu seçmezse hesaplanan tutara yıllık yüzde 5 faiz uygulanmak suretiyle bulunacak borç tutarını 36 aya kadar iki ayda bir taksitle ödeyebilecek,

⁶ 6111 sayılı Kanun'un "Yetki" başlıklı 168'inci maddesi uyarınca başvuru süresi Bakanlar Kurulu tarafından bir aya kadar uzatılabilecektir.

✓ Böylece peşin veya 36 aya kadar taksitli ödemede, daha önce hesaplanmış olan ve borcun asıl büyük kısmını oluşturan yüksek miktarda gecikme cezası ve gecikme zammı silinecektir.

Sonuç olarak bu kapsamdaki sigortalılar büyük bir mali yükten kurutulmuş olacaklardır. Kişilerin talebi üzerine yeniden yapılandırılan alacakların ikişer aylık ödeme süreleri içinde olmak üzere altı, dokuz, oniki eşit taksitte ödenmesi de mümkün bulunmakta böylece daha az faiz ödemesi ortaya çıkacaktır.

Örnek: Emekli Sandığı emeklisi bir kişinin 2006 yılından bugüne kadar şirket ortaklığı var ve yine bu güne kadar 4/1-b sigortalısı (eski Bağ-Kur) olarak tescili yapılmamış ve emekli aylığından herhangi bir SGDP kesintisi yapılmamış ise, bu kişi 2 Mayıs 2011 tarihine kadar Sosyal Güvenlik Kurumu'na başvurarak tescilini yaptırır ve 2010 yılı Kasım ayına kadar olan döneme ilişkin olan anaparayı, 25 Şubat 2011 tarihine kadar uygulanan TEFE/ÜFE ile ödemesi halinde anaparaya uygulanan gecikme zammı ve gecikme faizinden vazgeçilecektir. Bu kişi taksitlendirme talebinde bulunursa hesaplanacak taksit süresi üzerinden yıllık yüzde 5 faiz uygulanarak borç miktarı tahsil edilecektir.

4- SONUÇ

Şirket ortaklarının tescili esasen 5510 sayılı Kanun'un 8'inci maddesi uyarınca tescil eden kurum veya kuruluş tarafından bir ay içinde Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirilmesiyle yapılmaktadır. Aynı zamanda özellikle emekli olanlar için şirket ortaklıklarının Sosyal Güvenlik Kurumu'na bildirilmesini müteakip bu kurum tarafından T.C. Kimlik Numarası ile tespit edilebilir ve bu kişinin yine T.C. Kimlik Numarasından emekliliğinin tespiti ile de emekli aylığından resen Sosyal Güvenlik Kurumu tarafından SGDP kesilebilir.

Bu durumda emeklilerin SGDP ödemeleri emekli aylıklarından kesilmek suretiyle olduğu için ve emekli aylığını da aynı kurum ödediği için bu konuda vatandaşa bürokrasi çıkarmak işlemleri karmaşık hale getirmektedir. Esasen bu durumda kişilere gecikme cezası ve zammı gibi bir borç da çıkarılmaması gerekmektedir. SGDP uygulaması konusunda;

- 5510 sayılı Kanun'un yürürlüğe girdiği 2008 yılı Ekim ayı başında sosyal güvenlik destek primine tabi olarak 506 sayılı Kanun kapsamında çalışan emekliler,

- 2008 yılı Ekim ayı başında aktif olarak ilgili sosyal güvenlik kanunlarına göre çalışmakta iken bu tarihten sonra emekli olup, hizmet akdine tabi olarak tekrar çalışmaya başlayanlar,

- 2008 yılı Ekim ayı başından önce emekli olup bu tarihten sonra hizmet akdine tabi olarak çalışacak olanlar,

5510 sayılı Kanun'un geçici maddelerinde yapılan düzenleme ile prime esas kazançları üzerinden %30 oranında (%7,5'i sigortalı hissesi, %22,5'i işveren hissesi) sosyal güvenlik destek primi, çalışmış olduğu işyerinin tehlike sınıf ve derecesine göre belirlenen ve %1 ila 6,5 arasında (işveren hissesi) olan kısa vadeli sigorta kolları primi ödenerek hizmet akdine tabi olarak da çalışabilirler.

Ancak 01.10.2008 tarihinden sonra ilk defa sigortalı olarak işe başlayanlardan, yaşlılık aylığına hak kazanıp, emekli olanlardan kendi adına ve hesabına bağımsız olarak çalışanlar hariç, yabancı ülke mevzuatına tabi olarak çalışanlar dâhil sigortalı olarak çalışanların aylıklarının kesileceği, bunlar hakkında sosyal güvenlik destek primi ödeme uygulamasının olmayacağı da unutulmamalıdır.